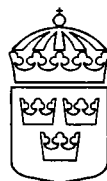

Bostadsutskottets yttrande

1990/91:BoU2y

Ansvar för service och vård till äldre
och handikappade m.m.

1990/91
BoU2y

Till socialutskottet

Socialutskottet har den 6 november 1990 beslutat bereda bostadsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1990/91:14 Ansvar för service och vård till äldre och handikappade m.m. jämte motioner i de delar propositionen och motionerna har samband med utskottets lagstiftningsområde.

De delar som rör bostadsutskottets beredningsområde får anses omfatta vad i propositionen och i vissa motioner föreslagits dels om villkor för bostadslån vid ombyggnad av sjukhem som kommunerna avses ta över, dels beträffande låne- och bidragsvillkor vid byggande av gruppbostäder inom kommuner och landsting för personer med åldersdemens och för psykiskt utvecklingsstörda.

Propositionen

Bostadslån vid ombyggnad av vissa kommunala sjukhem

I propositionen förordas följande om finansieringen av ombyggnad av kommunala sjukhem m.m. Kommunerna föreslås från landstingen — med vissa begränsningar — överta de sjukhem eller motsvarande som bedriver somatisk långtidssjukvård och som har eller avses få kommunen eller delar av kommunen som upptagningsområde. Om de sjukhem som kommunerna enligt förslaget skall ta över kan behöva byggas om eller rustas upp föreslås detta kunna ske med stöd av bostadslån och räntebidrag för ombyggnad. I propositionen förordas att samma avstegsmöjligheter från kravet på fullvärdig bostad, som i dag får göras i fråga om bostadslån för ny- eller ombyggnad av ålderdomshem, får göras när det gäller bostadslån för ombyggnad av sjukhem och andra vårdinrättningar som förs över till kommunen. Förslaget innebär således att bostäderna i färdigt skick skall bestå minst av ett rum och koksåp, toalett och dusch samt entréutrymme och vara av en sådan storlek att de kan användas av en rullstolsbunden person. I övrigt bör det åligga kommunerna att bedöma om de lokala förutsättningarna är

sådana att det är motiverat från socialpolitiska och samhällsekonomiska utgångspunkter att bygga om en vårdinrättning och till vilken standard en eventuell ombyggnad skall ske. Om riksdagen godkänner förslaget i proposition 1990/91:34 om ny bostadsfinansiering avses de nu refererade reglerna i motsvarande del gälla också i det nya finansieringssystemet.

Stimulansbidrag till gruppboendestäder m.m.

Ett särskilt stimulansbidrag föreslås utgå för att inom kommun och landsting påskynda utbyggnaden av gruppboendestäder, bl.a. för personer med åldersdemens och för psykiskt utvecklingsstörda. Bidraget lämnas inom en ram på 300 milj.kr. per år och föreslås utgå i fem år vilket ger en total ram på 1 500 milj.kr. Bidraget betalas ut med 200 000 kr. per färdigställd enhet som ett engångsbidrag. Med enhet förstås i propositionen hela den sammanhållna gruppen och således inte den enskilda bostaden. För att vara berättigad till bidrag bör gruppboendestaden enligt propositionen uppfylla de krav som gäller för bostadslån enligt nybyggnadslåneförordningen för bostäder (1986:692), ombyggnadslåneförordningen för bostäder (1986:693) samt boverkets föreskrifter. Bidraget avses att betalas ut under år 1992 för gruppboenden färdigställda under kalenderåret 1991.

Motionerna

De nu redovisade regeringsförslagen tas upp i partimotionerna från moderata samlingspartiet, folkpartiet, centerpartiet och vänsterpartiet — motionerna So9, So23, So20 resp. So18 — samt i motion So11 (c, m, fp).

Vad gäller frågan om de villkor för bostadslån som bör ställas när det gäller ombyggnad av de sjukhem som kommunerna skall ta över från landstingen har denna fråga motivedes tagits upp i de tre förnämnda partimotionerna. Några direkta yrkanden framställs inte om ändringar i propositionen i denna del. Dock anges i folkpartiets partimotion att normerna för det statliga stödet vid ombyggnad av ålderdomshem behöver ses över.

Frågan om vilka villkor som skall gälla för att det föreslagna stimulansbidraget skall utgå vid utbyggnaden av gruppboendestäder inom kommunerna och landstingen för människor med åldersdemens och för psykiskt utvecklingsstörda har tagits upp i de ovan nämnda motionerna. Genomgående anförts i motionerna att det är bra att ett stimulansbidrag för utbyggnad av gruppboendestäder införs. I vissa av motionerna anges att de krav på dessa bostäders utformning som finns i nybyggnads- och ombyggnadslåneförordningarna inte bör styra lån- och bidragsgivningen. Bl.a. anförts att utbyggnaden av gruppboendestäder för åldersdementa och psykiskt utvecklingsstörda hämmas av de stelbenta bostadslånereglerna. Vad nu i korthet redovisats motsvarar yrkande 4 i moderata samlingspartiets partimotion So9, yrkande 3 i

folkpartiets partimotion So23 samt yrkande 2 i centerpartiets partimotion So20. Frågan behandlas också i motion So11 (c, m, fp). Yrkandena går ut på att riksdagen som sin mening bör ge regeringen till känna vad i motionerna anförts om att bostadslåneförfattningarnas regler inte bör gälla som villkor för stimulansbidraget. I partimotionen So18 från vänsterpartiet anförts bl.a. att kravet på kök för inrättande av gruppbo-städer till åldersdementa bör tas bort.

Utskottet

Vad i propositionen förordas om de *lånevillkor* som bör gälla för *ombyggnad* av de *sjukhem* som kommunerna skall ta över tillstyrks av utskottet. Lån för ombyggnad av dessa sjukhem bör alltså lämnas med samma avstegsmöjligheter från kravet på fullvärdig bostad som i dag gäller enligt förordningen (1988:684) med särskilda bestämmelser om bostadslån m.m. för ny- och ombyggnad av ålderdomshem. Detta innebär att det som villkor för bostadslån gäller att lägenheterna i färdigt skick skall bestå av minst ett rum och kokskåp, utrymme med toalett och dusch samt entréutrymme. Lägenheterna skall vara av den storleken att de kan användas av en rullstolsbunden person. Vid ombyggnad behöver entréutrymme inte anordnas om det finns byggnadstekniska hinder för detta. I förordningen finns också regler om hur standarden skall fördelas mellan gemensamma utrymmen i den enskilda lägenheten och om hur många lägenheter som bör dela på dessa utrymmen. Beträffande sistnämnda fråga anges att den skall bedömas utifrån vad som är lämpligt i varje enskilt byggnadsprojekt.

Vad gäller villkoren för *stimulansbidraget till byggande av gruppbo-städer för människor med åldersdemens* anser utskottet att det, från de utgångspunkter bostadsutskottet har att beakta, finns goda motiv hävda att även i dessa fall de regler bör gälla som i dag gäller enligt den ovannämnda förordningen (1988:684) med särskilda bestämmelser om bostadslån m.m. för ny- och ombyggnad av ålderdomshem. En sådan uppfattning har i princip vunnit stöd i den av boverket och socialstyrelsen utarbetade och till regeringen nyligen överlämnade rapporten Gruppboende och gruppbo-städer för äldre. Den ligger också i linje med vad i proposition 1990/91:34 om ny bostadsfinansiering m.m. anförts (s. 23) om särskilt boende för äldre.

Det nu anförda innebär till viss del en anslutning till de motioner som behandlas i detta betänkande. Enligt bostadsutskottets mening bör socialutskottet därför med anledning av partimotionerna So9 (m) yrkande 4, So18 (v) yrkande 5, So20 (c) yrkande 2, So23 (fp) yrkande 3, samt motion So11 (c, m, fp) den förstnämnda och de tre sistnämnda motionerna såvitt nu är i fråga föreslå riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna vad bostadsutskottet nu anført om bostadslån m.m. avseende gruppbo-städer för åldersdementa.

Vad gäller *stimulansbidraget till byggande av gruppbo-städer för psykiskt utvecklingsstörda* tillstyrker bostadsutskottet vad i propositionen förordats. Det innebär att, även enligt bostadsutskottets mening, de

regler som gäller enligt nybyggnadslåneförordningen (1986:692) för bostäder, ombyggnadslåneförordningen (1986:693) för bostäder samt boverkets föreskrifter skall ställas som villkor för att stimulansbidrag skall utgå i dessa fall. Dessa regler innebär sammanfattningsvis att bostadslån endast utgår för s.k. fullvärdiga bostäder, dvs. bostäder som har alla primära bostadsfunktionerna tillgodosedda i lägenheterna. De skall bestå av minst ett rum och kök eller ett och ett halvt rum och kokvrå. Vissa avsteg från de nu refererade reglerna finns bl.a. när det gäller gruppboende.

Vad utskottet nu anfört om låne- och bidragsvillkoren avseende gruppboendena för psykiskt utvecklingsstörda bör socialutskottet enligt bostadsutskottet som sin mening ge regeringen till känna. Med det anförda avstyrker utskottet partimotionerna So9 (m) yrkande 4, So20 (c) yrkande 2 och So23 (fp) yrkande 3 samt motion So11 (c, m, fp) samtliga yrkanden såvitt nu är i fråga.

Som motiv för sitt ställningstagande vill utskottet anföra följande. Ett beslut i enlighet med vad i motionerna föreslagits kommer förmodligen inte sällan att innebära att en boendestandard läggs fast som i inte ringa omfattning kan komma att bli väsentligt lägre än vad som gäller för s.k. fullvärdiga lägenheter. De psykiskt utvecklingsstörda som kommer att bo i de gruppboenden som byggs eller byggs om framöver är inte sällan yngre eller medelålders människor som flyttar ut från institutioner av skilda slag. Dessa personer bör naturligtvis kunna ställa sådana krav på samhället att de ges möjlighet att leva och forma sitt liv på samma villkor som andra. En viktig förutsättning för att så skall kunna ske är den egna bostaden. Utskottet har i skilda sammanhang uttalat att målsättning för den sociala bostadspolitiken är att denna politik omfattar alla. Att de psykiskt utvecklingsstörda skulle ha en lägre boendestandard än vad som tillkommer övriga medborgare kan inte anses försvarligt. En sådan inställning strider också mot den bostadspolitiska målsättningen som omfattas av en bred riksdagsmajoritet. Det finns alltså goda skäl för samhället att garantera att också dessa människor ges samma boendestandard som i princip tillkommer andra.

Beträffande ikraftträdande av propositionen såvitt nu är i fråga förordas att stimulansbidraget betalas ut under år 1992 för gruppboendeheter färdigställda under kalenderåret 1991. Bostadsutskottet har ingen erinran mot detta förslag, men förutsätter för sin del att regeringen våren 1991 i den proposition som avses avlämnas till riksdagen om regleringsinstrumenten och den ekonomiska regleringens omfattning då också lämnar riksdagen sin syn på den nyligen avlämnade och ovan nämnda rapporten Gruppboende och gruppboenden för äldre.

På bostadsutskottets vägnar

Agne Hansson

Närvarande: Agne Hansson (c), Oskar Lindkvist (s), Magnus Persson (s), Knut Billing (m), Lennart Nilsson (s), Erling Bager (fp), Hans Göran Franck (s), Bertil Danielsson (m), Nils Nordh (s), Rune Evensson (s), Gunnar Nilsson (s), Jan Sandberg (m), Siw Persson (fp), Birger Andersson (c), Kjell Dahlström (mp), Britta Sundin (s) och Eva Zetterberg (v).

Avvikande meningar

1. Stimulansbidraget till byggande av gruppboheter för människor med åldersdemens

Agne Hansson (c), Knut Billing (m), Erling Bager (fp), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m), Siw Persson (fp) och Birger Andersson (c) anser att det, efter det stycke som under rubriken Utskottet slutar med "för äldre", bort införas text av följande lydelse:

Det nu anförda innebär emellertid att planering och byggande av gruppboheter för åldersdementa skall präglas av flexibilitet inom ramen för kommunens beslutsbefogenheter när det gäller standardkraven för dessa boheter. Det är inte sällan motiverat och dessutom ur medicinsk synpunkt lämpligt att efterge kravet på att dessa boheter skall ha kokmöjligheter. Planeringen bör också beakta att gruppbohetens entré normalt bör veta mot gemensamma utrymmen. Även om dessa avsteg görs från ålderdomshemsstandarden skall stimulansbidrag och bostadslån utgå.

2. Stimulansbidraget till byggande av gruppboheter för psykiskt utvecklingsstörda

Agne Hansson (c), Knut Billing (m), Erling Bager (fp), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m), Siw Persson (fp) och Birger Andersson (c) anser att den del av utskottets yttrande som under rubriken Utskottet börjar med "Vad gäller *stimulansbidraget till*" och slutar med "tillkommer andra" bort ha följande lydelse:

Även beträffande bidrags- och lånevillkoren för byggande av *gruppboheter för psykiskt utvecklingsstörda* anser utskottet att de s.k. ålderdomshemsreglerna bör gälla som en minimistandard, dvs. de regler som finns i den ovan nämnda förordningen (1988:684) med särskilda bestämmelser om ny- och ombyggnad av ålderdomshem. Dessa regler har beskrivits ovan. Det anförda innebär att det tillkommer kommunerna att utifrån lokala förutsättningar och bedömningar avgöra om

och i vilken omfattning en utrymmes- och utrustningsstandard utöver den som kan hävdas med stöd av denna förordning skall läggas fast för de enskilda projekten eller delar därav. Ett sådant decentraliserat beslutsfattande bör således gälla inte bara beträffande ny- och ombyggnad av ålderdomshem och gruppboende för människor med åldersdemens. Enligt bostadsutskottets uppfattning finns alltså inte tillräcklig anledning att göra en annan bedömning beträffande byggande av gruppboende för psykiskt utvecklingsstörda.

Vad nu anförts har utvecklats bl.a. i partimotionerna från (m), (fp) och (c). Bostadsutskottet föreslår att riksdagen med anledning av partimotionerna So9 (m) yrkande 4, So20 (c) yrkande 2 och So23 (fp) yrkande 3 samt motion So11 (c, m, fp) samtliga motioner såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad nu anförts av bidrags- och lånevillkor till byggande av gruppboende för psykiskt utvecklingsstörda.

3. Utformning av stimulansbidraget

Eva Zetterberg (v) anför:

Jag har ställt mig bakom förslaget i propositionen om att ett stimulansbidrag lämnas till byggande av gruppboende för människor med åldersdemens och för psykiskt utvecklingsstörda. Detta bidrag avses utgå med 200 000 kr. per färdigställd enhet som ett engångsbidrag. Med enhet förstås i propositionen hela den sammanhållna gruppen och således inte den enskilda bostaden.

En sådan ordning kommer att innebära att bidraget kommer att vara så knappt tilltaget att det kan ifrågasättas om det alls innebär någon stimulans. För att ge önskvärd effekt bör bidraget höjas alternativt utgå per bostad.

Jag har emellertid inte nu velat motsätta mig regeringens förslag. För mig är det trots allt viktigt att en enighet i frågan om ett stimulansbidrag nu kan manifesteras och att byggandet av gruppboende förhoppningsvis skyndsamt kan komma i gång i ökad omfattning. Det kan dock finnas anledning att aktualisera frågan i motioner under allmänna motionstiden 1991.

4. Stimulansbidraget till byggande av gruppboende för psykiskt utvecklingsstörda

Eva Zetterberg (v) och Kjell Dahlström (mp) anför:

I diskussionen om stimulansbidraget till byggande av gruppboende för människor med åldersdemens förekommer inte sällan oklarhet om behovet av lägenhetskök i det enskilda fallet.

I boverkets och socialstyrelsens rapport (s. 39) om gruppboende som avlämnades i november 1990 uttalas att köksutrustningen i de privata lägenheterna kan begränsas till pentry eller kokskåp. Vidare anförts att lägenheten bör vara *förberedd* för installation av ett fullständigt kök.

Vi vill betona det förnuftiga i att vid varje nybyggnad eller genomgripande ombyggnad alltid göra förberedelse för vatten, avlopp och frånluft; en framförhållning som med säkerhet har stor ekonomisk betydelse.

Vi förutsätter att i den beredning av rapporten som kommer att ske hänsyn tas till vad där anförts om behovet av att förbereda lägenheterna för installation av kök m.m. och att riksdagen våren 1991 ges ett förslag i enlighet härmed.

I avvaktan på att detta förslag genomförs har vi nu kunnat ansluta oss till vad bostadsutskottet anfört om utformningen av gruppbofasta för människor med åldersdemens.

